

Ernest Koliqi

Tregtar flamujsh (fragment)

Në raftat deri në tavan që rrethojshin katër zdatkat¹ e odës, tue lanë lirshëm vetëm katrorin e dritores kah oborri mbas dugajës², rrijshin pilue³ qinda paketash të trasha mbështjellë në letër zverdhurke. Letra e shkyeme vende vende lëshonte pre do paketash skjepin e ndonji kindi⁴ të kuq. Disa gypa të gjatë qepë në beze shifeshin të mbështetun pingul për rafta. Hjedhun në një kand afër dritorje venitej të kuqtë e një flamuri me shtizë veshë në kadife. Përmbante mija flamujsh ajo odë e ertë. Vjerrshatari i ri, mësue qyshë prej rinisë ma të parë me shndrrue ndjesitë e pacaktueme në parafytyrime të gjalla, mendoj: "Mija agimesh epopeje të kuqe fjetë në burgun e një kohe të mugët".

Humbi në një fluturim të vrikshëm⁵ lyrike. I pau ata flamuj të shtjelluam në një dritë të gjalle fitoresh kumbore⁶, në krye të një kombi të lirë mbi udhë plot brohorina t'ardhëmenisë kur era e larit⁷ tymonte e pastër drejt qiellit. I pau ato shqipe të zeza tue lirue nga burgu i errët i një kohë te zezueme e tue rrahë flatrat nëpër ajri të kuqe si ëngjij drejtësie kah skajet ma të fshefunë të maleve e të fushave t'atdheut.

- A shef si kam ra mbrendë? Tue mbajtë uzdajë⁸ se nuk do të rrinte shtëpi pa e marrë ka një, i porosita me turra. Por s'blen kurrkush. Me kanë mbetë pa u shitë. Mjaft, pra, ia kam ulë çmimet.

Zani me tinguj metalikë theu shortin⁹ e vegimit të largët ajruer. Një zemërim i hovshëm iu gjinikue¹⁰ djaloshit përmbrenda. Donte të thonte dishka për me e fye tregtarin; kërkoi me mend një të shame që t'i përshtatej.

- Gjynah me mbetë pa u shitë ky farë malli!

Ndërsa me dorën e rrëmakët¹¹ mbante shtizën, rroku me atë të djathtën një kind të pëlhurës së kuqe e ju afrue djaloshit tue e ndukë.

- Shih sa cohë e mirë!

¹ zdatka: mure ndarës dërrase

² dugajë: dyqan

³ pilue: njëra mbi tjetrën

⁴ kind: cep, palë

⁵ vrikshëm: të shpejtë, rrëmbyeshëm

⁶ kumbore: të bujshme

⁷ lari: dafina

⁸ uzdajë: shpresë

⁹ short: magji

¹⁰ gjinikue: lind, përftoj

¹¹ rrëmakët: majtë

Po të vronte dy duer të ndyta tërbue n'epsh shtazarak tue u shtri kah trupi i nji krijatyre të njomë e të dashur, përqethje ma e rreptë s'ia kish tronditë mishin e shtatit. Befas e me rrëmbim vërvitës vërviti duert përpara e ia hoq pëlhurën tregtarit. Ky zgërdhuci¹² syt.

Hilush Vilza tha me za t'ultë, por të ndezun:

- Mos e prek me ato duer.

Me za që i dridhej prej pezmit, tjetri ia kthei:

- Po, zati¹³ ti s'din veç me qitë bejta. Jeto me prralla, bieru mbas andrrave. Me vjen keq për gjind të tuej se tash i qet në rrugë të madhe, me shka shof un. Hajt, hajt, qit bejta e dueje Shqipnin: bejta e Shqipnija kan me të qitë në dritë...

U afrue edhe ma tepër e pëshpëriti si në nji fishkullimë:

- U shitne a s'u shitne flamujt, qëndroi a s'qëndroi Shqipnija, un kam mjaft, shyqyr, me jetue: a more vesht? e tash, jashtë...

- Kadalë... ia priti djaloshi me t'egër e sytë i vetuen: - dal vetë, s'ashtë nevoja me më qitë jashtë ti. Por edhe një fjalë due me t'a thanë e të lutem vire ne vesh si at këshillë qi më dhae par¹⁴ në dugajë. Ti thue se jeton, por rrehesh. Ti je shlye prej numrit të të gjallëve qyshse je ndry në kët dugajë mbushë me mall. Ky asht vorri i yt. E sa për Shqipni po të siguroj un se ka me qindrue. Prandej mos ban merak¹⁵ se edhe flamujt kanë me t'u shitë krejt. Por rueje shpirtin t'and mos t'ia shtish drejit.

E Hilush Vilza doli, lehtësue në zemër nga ai shfrim, me thithë ajr të kulluet n'udhë sepse era e asaj dugaje i mirrte frymën

¹² zgërdhuci: zgurdulloi

¹³ zati: zaten

¹⁴ par: më përpara

¹⁵ mos ban marak: mos ki merak, mos ki frikë